

MEZŐGAZDASÁGI NÉPOKTATÁS

A GAZDASÁGI SZAKTANITÓK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

Előfizetési díj: Egy évre 8— pengő.
Az előfizetési- és hirdetési díjak a Gazdasági Szaktanitók Országos Egyesülete főpénztárának Törkevére az 54.135. sz. csekk számlán küldendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ
SZÉP LÁSZLÓ

Megjelenik augusztus hó kivételével minden hó 1-én. Szerkesztőség: Kiskunfélegyháza
Kiadóhivatal: Törkeve. — Az egyesület tagjai a lapot tagdíjuk fejében kapják.

A lap kiadásáért felel: PIGNICZKY FERENC elnök, Szekszárd. Kiadótulajdonos: A Gazd. Szaktanitók Orsz. Egyesülete, Szekszárd

Aratási gondolatok.

A tél ködös-borongós hosszú útja végén nagy lelkihangulatváltozást hoz a koratavaszi zöld határ és duzzadó reményeket, de egyttal szorongó aggodalmakat is fakaszt a további fejlődését illetően, mert az Égiek szándékai kiszámíthatatlanok. Ilyenkor a péter-páli hangulat verejtékei között, a nagy beszámoló idején végig vonul előttünk az egész év hatásainak sorozata és a mai napokban hálatelt szívvel tekinthetünk a magasba, mert ott meghallgatásra találtak fohászaink, melyek sűrűn hagyták el ajkunkat a rendellenessége miatt nagymértékben válságos későtavasz folyamán.

A magyar földműves emberfeletti munkája a bizonytalanság jegyében indul, abban folytatódik, de eredményei is az utolsó pillanatig kritikusak és igen gyakran amikor megfogni akarja azokat, akkor csuszni kezéből. Különös isteni adomány ez a lelkivonás, amivel a magyar paraszt bírja a balszerencse sulyos csapásait, melyek csupán igen rövid időre viselik meg, mert helyüket hamarosan az újjövőbe vetett remény foglalja el és elpusztíthatatlan optimizmusa, a világot kormányzó felsőbb erő rendíthetetlen elismerése ismételt munkára serkenti, erejének ujrafeszítésével igyekszik a saját hibáján kívül történetek kiköszörülésére.

A mezőgazda munkája nyomán fakad az élet, épen ezért nem közömbös a tár-

sadalom egyetlen rétege számára sem e munkának sikere. A gazda érdeke közös érdek és az aratási időben osztálykülömbőség nélkül nagy az érdeklődés a föld áldása iránt.

Talán soha sincs annyi alkalma a kívülállóknak a földműves éjt-nappallá tévő munkájának megfigyelésére, mint a mai hetekben. És a megfigyelések alatt kiváltódik a lelkekből a gazda iránti tisztelet, szeretet, a megbecsülés cserébe azért a heroikus közdelemért, melyet az közvetve az egész nemzet érdekében folytat.

A legutóbbi idők intézkedési tervei — melyek az államhatalom részéről megnyilvánultak — e nemzetfenntartó társadalmi réteg jól felfogott érdekeit kívánják szolgálni, mert hovatovább kialakul az a megdöntetlen igazság, hogy ennek a rétegnek nem szabad többé válságba kerülni, mert ha valahol úgy nálunk minden bizonnyal a mezőgazdaság mostohasága a nemzet rosszsorsát jelenti. Tegyük fogadalmat a mosi megnyilt és első dicsőséges királyunk ünneplését szolgáló „Szent István év” küszöbén, hogy az általa megteremtett Haza szent rögét utolsó leheletünkig megvédelmezzük, annak művelőit szeretettel istápoljuk, munkájukat pedig értékeljük, tőlünk telhetőleg megkönnyítjük és megbecsüljük.

—p.

„Élet-órak.”

Lapunk legutóbbi számában, Helyes Endre kartársunk cikkéből olvastam ezt a kifejezést, „Élet-órak”. Iskoláink órarendjében eddig nem találkoztunk ilyen tanterggel, pedig az „élet-óra” fontossága, — amely főképp nevelő irányu lenne — mindig követelőbben lép fel oktatási anyagunkban. Az idők változása, századunk formálódása önmagától tolja ezt az órát előtérbe s már előre jóváhagyja azt a tantervet és órarendet, amelyikben az „élet-óra” anyaga beiktatást nyert.

Pedagógiai könyvekben olvashatjuk, az iskolalátogatóktól hallhatjuk, hogy ma, amikor a gyermek lelkét, egyéniségét, karakterét annyi veszély fenyegeti, az oktatás mellett a nevelést kell előtérbe helyezni. Gr. Teleki Pál közoktatásügyi miniszter is igen kifejezésre juttatta a nevelés fontosságát azzal a kijelentésével, hogy jobban szeretné a „nevelésügyi miniszter” címet. A nevelés fontosságát igyekszik kultuszminiszterünk azzal is aláhuzni, amikor expozéjában a következőket mondotta; „Igazán nevelni nem szóval, hanem példával lehet, nem az osztályokban való oktató nevelés kell tehát, hanem lehetővé kell tenni a tanároknak, hogy neveljenek az iskolán kívül példaadással is.” Ez a kijelentés még jobban fokozza a nevelés fontosságát, amikor kiemeli, még az iskola falai közül is kiviszi a tanulók magánéletébe az iskola nevelő munkáját. Ennél rövidebben, de mindent megmondóbban nem is lehetett volna a nevelés fontosságáról szólni, hiszen ha elmélyülünk ennek az egy mondatnak az átgondolásába, óriási perspektívák nyílnának meg az oktató, a nevelő előtt s rá kell döbenni ezen néhány szó fontosságára „neveljenek az iskolán kívül példaadással is”. Miniszterünk expozéja azonban nemcsak ránk nevelőkre, hanem az egész társadalomra ráhárítja ezt a nagy nemzeti felelősséget, amikor ezt mondja „Egyedül az iskolában nevelni nem lehet, nevelni csak egységesen lehet a társadalmat, az iskola szerves része en-

nek a nevelésnek. El kell mélyítenünk a kapcsolatokat a családi és az iskolai nevelés között”.

A nevelési munkája nagy feladat elé állítja a mezőgazdasági népiskola tanerőit. Iskoláink padjaiban ülő gyermekek már nem hajlíthatók olyan könnyen, mint az elemi iskola növendékei: A lányoknál még könnyebben keresztülvihető, de a fiuk már a legénykor közeledtét látják abban, hogy a gazdasági iskolába beiratkoztak. Sok bennük az önnállóságra való törekvés, a kritika jobban működik, a szülői házban is már felelősségteljesebb munkát bíznak növendékeinkre, ami ismét közelebb hozza őket a nagyokhoz s a kötelességek mellett a jogokat is élvezni szeretnék. Ha a tanerő nevel is és nem csak oktat, akkor ezeket a lelki megnyilvánulásokat észreveheti, ha a tantermen kívül is figyelemmel kíséri tanítványait. Aki igazi elhivatottsággal végzi azt a munkát, ahová az isteni gondviselés állította, az megtalálja a módot arra, hogy ne csak oktatója, hanem főleg nevelője legyen a rábizott gyermekeknek.

Az „élet-óra” igen alkalmas lenne arra, hogy a tanítók nevelését még tökéletesebbé tegyük iskoláinkban. Ezen az órán a növendékeknek nem csak az értelmével, hanem főképp a szívekkel és a lelkekkel kell foglalkoznunk. Itt nem támaszkodhatunk könyvekre, itt a tanerő szíve diktál és a lelke beszél. Ezen az órán nem a nyelv beszédét, hanem a szívek szinphóniáját hallgassa tanító és tanítvány egyaránt. Itt nem lehetnek kötöttségek, itt a tanerő leleményessége, lelkesedése és érzésvilága diktálja óráról-órára a tananyagot. Ezen kijelentésemhez a bátorságot a már többször említett expozéból merítettem, mert egyik helyen ezt olvashatjuk „a tanárságnak több önállóságot kell adni, hogy a tananyagot kitöltse élő anyaggal”. Ha ez a szabadság megadatik minden tantárgy keretén belül, mennyire feloldoz bennünket ez a kijelentés akkor az élet-óra tananyagát illetőleg. Természetesen erre az órára

is komoly készüllet szükséges, sőt itt a tárgyi tudáson kívül általános műveltséggel is kell a tanerőnek rendelkezni. Sok türelem, végtelen szeretet, atyai jóság, magyar fajunk imádata kell ahhoz, hogy ezek az élet-órák valóban megfeleljenek hivatásuknak. Ha nem ezek az érzések hatják át a tanerőket, mielőtt az élet-órákat megkezdik, akkor ezek az órák nem fedik az élet-óra fogalmát. Az élet-órával kapcsolatban eszembe jutnak az akadémiai üzemtani órák. Üzemtani tanárunk az óra egyik felét a katedránál ülve tartotta, ahol a tanterv szerinti anyagot adta elő, az óra másik felén pedig lejött a padok közé és tartotta az élet-órákat. Most több esztendő távlatából tűnik elő ezeknek a nem katedráról elhangzott tanításoknak óriási jelentősége, most, amikor már kint járunk az életben s tapasztaljuk annak a hasznát.

Mivel foglalkozunk az élet-órákon? Ennél az óránál olyan óriási tananyag áll a tanerő rendelkezésére, hogy az élet-órak anyagát a legideálisabban állíthatja össze, bőven van anyag, amiből válogathat. Az anyag legnagyobb részét a mindennapi életből vehetjük. Sok olyan dologgal találkozunk az életben, amelyeket szeretnénk tanítványainknak behatóbban megmagyarázni, sajnos azonban ezekre nincs lehetőség az órák keretén belül mert akkor elmaradnánk a tantervi anyaggal. Az élet-órak beiktatásával azonban lenne időnk elég foglalkozni az élet problémáival, a nehézségekkel és tervszerűen alakíthatnánk tanítványaink egyéniségét. Befolyást gyakorolhatnánk életfelfogására „hogy ne csak tantárgyakat és kézügyességi fogásokat tudjon, ne a söfförlélek, hanem az állampolgár lelke érvényesüljön“. A mindennapi élet tehát adna elég anyagot ahhoz, hogy az élet-órák mindig kitöltessenek. Az élet eseményeiből meríthetünk tananyagként olyan dolgokat, amelyekkel a nemzeti érzést erősíthetjük, a család, az otthon szeretetét ápolhatjuk, a gyermek igazságérzetét fejleszthetjük. Ezen az órán küzdhetnénk leghatásosabban a hazugság, az álnokság, jellemtelenség, kapzsiság, tékozlás és gyermeki meggondolatlanság káros hatása ellen.

Tárgyalhatnánk olyan gazdasági témákat — áralakulás, spekuláció, értékesítés, külföldi gazdasági viszonyok stb; stb; amelyeket a gazdasági tárgyak tanításánál nem meríthetünk ki eléggé. A természet csodálatos jelenségeivel kapcsolatosan a vallásos érzést és az Isten félelmet mélyíthetnénk ki. Ezer és ezer téma kínálkozik ezen órák tananyagául. Természetesen az élet-órak anyaga más és más lesz osztályok és a tanulók neme szerint. A leánytanulóknál még meghittebbnek, még ideálisabbnak és nagyobb nevelőerejűnek képelem el ezeket az órákat.

Korántsem valami könnyű feladat a tanerők számára az élet-órak bevezetése. Nagy felkészültséget, nevelői készséget, gyors áttekintő képességet, meleg szívet és sok megértést igényelnek ezek az órák. Hiszen ezen az órán a gyermekek is sokat kérdezhetnek s ezeket a kérdéseket, bármilyen naivaknak is látszódnak, vizsgáljuk meg és keressük meg bennük a mélységet, hogy a gyermek érdeklődése megfelelően kielégüljön. Itt mellé kell állnunk a gyermeki léleknek, bizalmasabbakká kell őket tennünk, de a bizalmaskodást mindig kerüljük ki. Én ezeket az élet-órákat eddig a III. fiú osztályban a berendezéstan tanításával kapcsolatban tartottam. Sajnos nem olyan formában, mint ahogy én azt elképelem, mert nem fordíthattam arra egy teljes órát. Azonban ezek az óratöredékek is meggyőztek arról, hogy ezekre az élet-órákra a mi iskoláinkban igen nagy szükség van. A csekély tanítási óraszám miatt, igen rövid idő marad a nevelésre, mert iskoláink szakismereteket nyújtanak főképen. Ha kezeink közül kikerülnek növendékeink, a nevelésre már azután kevesebb mód adódik. Ezen aggodalmának adott kifejezést Teleki Pál gr. 1937-ben, amikor azt mondotta „A nevelést az egész nemzeti társadalom gazdasági, szociális és mindennapi életében egy nagy veszély fenyegeti s ez a veszély az egyéniség, a lelkiesség és vele a lelkiismeret kiölésének a veszélye“. Erre kell nekünk ügyelni, hogy a ránkbízott egyéniségeket úgy vértessük fel az élet harcára, hogy gazdasági vagy társadalmi

megmozdulásuk esetén is megmaradjanak a lelkiesség, a lelkiismeret egyenes útján s ne legyen olyan erő, amely azt kiölhesse belőlük.

Ezek az élet-órák arra is igen jók lennének, hogy elkerüljük velük a gyermekek agyonszabályozásának a látszatát is. Teleki Pál szerint ez az agyonszabályozás világjelenség. „Az emberekből gépeket csinálunk, mindenütt a fehér ember világában, ezzel kiöljük a szellemi munka terén a noblesse oblige principiumát épen úgy, ahogyan a tizenkilencedik század iparosodása kiölte a munkásból a remekmű iránti szeretetet, a közvetlen kapcsolatot azzal a tárggyal, amelyet csinált.”

Az élet-órák tehát követelik a létjogosultságot most fokozottabban, mint a múltban, mert a hangsúly a nevelésen és a lelkiészen van. Ezek az órák pedig százszázalékig ennek az elvnek a szolgálatába állíthatók, ha a tanerő egyuttal nevelői elhivatottsággal és megfelelő lelkiességgel rendelkezik. A helyesen felépített élet-órák

kedvessé, meghitté és szinessé tehetik oktatásunkat s ezzel iskoláinkat szépszerűbbé és melegebbé tehetjük. Ezzel feltétlenül közelebb férhetünk gyermekeink lelkiességéhez, eltűnnek az élet-órákon az iskolapadok, eltűnik a tanító s csak egy gondosan vigyázó, megértő édesapa marad a tanteremben, akinek gyermeki bizalommal, melegséggel és ragaszkodással nyitják meg kis szívük rejtett ajtóit, mert tudják, hogy a segítség közel van.

Az idő rohan felettünk gyors ütemben feltartóztatlanul, de intőszavát itthagynálunk pedadógusoknál. Nevetve oktass, homlokodról sugározzon a lelkiesség fénye, formáld a rádbizottak egyéniségét, ne gépembereket nevelj, a tananyagot töltsd ki élőanyaggal s a lelkiismeret megölését akadályozd meg minden erőddel. Figyeld az élet-óra ketyegését, csinálj remekmunkát az élet-órából, annak minden percét használd ki, hogy mikor rádcsengetnek az óra végén, nyugodtan mondhassad, ami rámbizott, azt elvégeztem. **Fazekas István**

A „Makói Ujság” f. évi június hó 19-én megjelent számában a következőket írja:

Évzáróvizsga a makói gazdasági népiskolában.

Szép és bensőséges ünnepe volt hétfőn városunk gazdasági népiskolájának. Ismét lezajlott egy év, ismét szárnyaira bocsátotta végzett növendékeit. A végzetek, negyven derék magyar kiskisgazda és földmunkás fiú és kilencven magyar leány, máris elindultak az életbe. Az itt hallottak és látottak után ítélve méltán megérdemlik, hogy egy pillanatra megálljunk és néhány sort szenteljünk a ma már jó hírnévnek örvendő életiskola ezévi vizsgájának.

A vizsgán megjelent Aigner Gusztáv, a kecskeméti m. kir. gazdasági szaktanítóképző intézet igazgatója, mint a földművelésügyi minisztérium kiküldött vizsgabiztosa. Ott láttuk S. Bálint György felsőházi tagot, a Gazdasági Egyesület elnökét, dr. Nikelszky Jenő polgármestert, Tóth Arisztidot, a vármegyei gazdasági egyesület igazgatóját, Nagy Ernő gazdasági tanácsost, dr. Molnár

Mihály városi gazdasági tanácsnokot, Szabó Ferenc róm. kat. plébánost, számtalan szülőt és érdeklődőt.

Az iskolai gondnokság nevében mint vizsgálónokok jelentek meg: Teszling József ezredes, dr. Bánffy József vm. főügyész, dr. Rohály Ferenc g. kat. plébános, szentszéki tanácsos, Károlyi Mihály, Kiss Lajos és Sági István körzeti iskolafelügyelő igazgatók, Rátky István és Toma Gyula igazgatók.

Az egész vizsga az ünnepélyesség és gyakorlatiasság jegyében folyt le. Úgy a tanteremben, mint a gyakorlóterületen nagyon jól megállták a helyüket a növendékek; általános tetszést váltott ki az iskolában uralkodó katonás fegyelem. A kérdések és feleletek egymást váltva peregtek és a kipirult arcú serdülő ifjúság hivatása legteljesebb tudatában őszinte feleletekkel elének tárták azt az életet, melyre ők itt

az iskolában készülnek. Öröm volt látni és hallgatni egyaránt a végzeteket és a többi pár száz, még a jövőben visszatérő növendéket.

Különösen megható volt az intézetből távozó III. osztályosok bucsuja. Kedves szavak és énekek után a leányok nevében Palócz Lidia és Kusz Mária, a fiúk nevében pedig Polyák Ferenc III. osztályos növendék bucsuzott az iskolától, annak vezetőjétől és szaktanítóitól. Az intézet nevében Schill János igazgató adott a növendékeknek utolsó utaválót, szeretetteljes intelmeket, kiemelve a vallás és haza iránti hűséget. Annak bizonyosságául, hogy ők továbbra is hűek maradnak az iskola szelleméhez és az itt tanultak szellemében fognak élni, saját elhatározásukból kötelező nyilatkozatot nyújtottak át az intézet igazgatójának, melyben megígérik, hogy minden második évben találkozóra fognak összegyűlni az iskolában, hogy majd ott beszámolhassanak az életben végzett munkájukról. Ezzel egyben meg fogják alapozni az iskolánál létesítendő ifjúsági leánykört és gazdakört. A legjobb tanulmányi eredményt felmutató és legszorgalmasabb növendékeket a városi gazdasági egyesület szép könyvjutalomban részesítette.

A vizsga végeztével a III. osztályos leányok asztalt terítettek és bemutatták az ünneplő közönségnek sajátkezűleg főzött ebédüket, amit az iskola konyháján főztek. A vendégeket egy-egy falattal meg is kínálták, de a főfogyasztók ők maguk voltak. Ezt a mesterséget is itt tanulták és mind büszkék arra, hogy most már ők is önállóan tudnak főzni.

Ebéd után megtekintettük a vizsga alkalmával rendezett kiállítást is. Egy nagy termet töltött meg a szebbnél-szebb magyaros kézimunka. Mindmeggannyi művészi

készítmény, mely egyaránt dicséri a munkák készítőit és irányítóit. A közös munkával eltett befőttek és konzervek izlésesen dekorálva külön-külön állványon voltak kiállítva.

Ugyanott láttuk a fiúk háziipari készítményeit, melyeken még itt-ott észlelhető a gyenge kéz munkája, de kiütözik az erős akarat is, mely minden munkára kész. A kiállított konyhakerti és mezőgazdasági termények az iskola fejlett gazdálkodási rendjét tükrözik vissza.

Ez alkalommal megemlítjük még azt is, hogy a vizsgát megelőző napon megtekintette az iskola gazdaságát és növénytermesztési kísérleti telepét a gazdasági egyesületnek 25 tagból álló kiránduló társasága S. Bálint György és Nagy Ernő elnökök vezetésével. A kiránduló csoportot az intézet igazgatója és tanári-kara vezette körül és látta el szakszerű magyarázatokkal. A „Bánkuti“ nemesített buza 6 táblája, a különféle szójababok 8 változata, a 15 parcellán beállított és a Szegedi Növénytermesztési Állomás által támogatott hagymamütrágyázási kísérlet, az őszi árpát érésben megelőző bánkuti nemesített tavaszi árpa, az iskola mezőgazdasága, mintakertészete stb., mindmeggannyi szemléltető s a kisgazda haladását előmozdító alapos munkát jelentenek.

Mindezeket végig járta, megtekintette Aigner Gusztáv miniszteri vizsgabiztos, majd külön Zechmeister Sándor, a bánkuti főhercegi uradalom felügyelője is. A látottak felett úgy ők, mint a többi megjelent szakember elismerését fejezte ki az iskola vezetőségének és oly értelemben nyilatkoztak, hogy ha ezen az uton halad az iskola tovább, akkor a legszentebb magyar célt sohasem fogja eltéveszteni.

— **A makói áll. mezőgazdasági népiskola** háztartási tanfolyamát ezen tanévben is megtartotta. A népelelmezést célszerűen megjavító és helyesen irányító háztartási tanfolyam főzömkáját megtekintette Dr. Kászonyi Richard Arad-Csanád-Torontál k. e. e. vármegyék és Hódmezővásárhely törv. város főispánja nejével és dr.

Szappanos Gyula tb. főszolgabíró főispáni titkárral. A tanfolyamot látogató vendégek az ott látottak felett teljes elismerésüket fejezték ki s annak a gyakorlati életre való kihatásait nagyra értékelték. Ez volt és lesz a jövőben is a mezőgazdasági népiskola egyik fontos munkaköre, mellyel a kisgazda, a földművesosztály leánynevelését szolgálja.

Leánynövendékeinknek egészséges életmódra való nevelése a jövő érdeke.

„Mens sana in corpore sano: ép testben ép lélek“ az alapgondolata és kiindulópontja a világ összes kultúr államában folyó egészségvédelmi munkának. Az egészségvédelem gondolata régi keletű, de a jelennek is megoldásra váró problémája. A megoldás sürgős és szükséges voltára mutat az a tény, hogy az egyes államokban mind intenzívebbé válnak az egészséges élet védelmének érdekében folytatott munkálatok.

A napilapok hasábjain megjelenő tudósítások gondolkodásra késztetően sokszor egymásmelletti helyen közlik a hirt, hogy míg az egyik vagy másik nagyhatalom egyrészt milliárdokat költ a fegyverkezésre, másrészt hatalmas összegeket állít az egészségvédelmi intézkedések kerestüivitelének szolgálatába. Egyfelől a fegyvert kovácsolják a halálnak, másfelől bölcső készül új életek számára. Ez a tény világosan arra mutat, hogy a világ nagyhatalmai felismerték, hogy az egészségvédelem egyúttal honvédelem és az egészséges élet védelmére fordított összeg igen jó befektetés a honvédelem szempontjából. A fegyverkezés nem elég, egy nép hatalma lélekszámának sokaságától és minőségétől függ.

Ma amikor 60—80 millió lelket számláló államok féltő gonddal örködnek az egészséges élet felett, hatványozottan értékes a 9 millió drága magyar élet. Ez a gondolat ad gyorsabb ütemet a hazánkban folyó egészségvédelmi munkáknak. Ez a gondolat benne van a győri egymilliárdos programban is, mely míg egyfelől a magyar honvédelem korszerű kiépítését, másfelől a magyar falu problémáinak megoldását tűzte céljául. A magyar falu megoldásra váró problémái között pedig tagadhatatlanul elsőrangú helyen áll a falu egészségügye s ezen a ponton kapcsolódik bele a magyar tanítószolgálat munkássága az egészségvédelem nagy munkájába. A magyar tanítószolgálat mindig egész szívvel vett és vesz részt minden olyan tevékenységben, mely a falu javára szolgál. Így lesz a falu egészségügye a tanítószolgálat s leszünk munkásai az egészségvédelem nagy gondolatának mi gazdasági szaktanítók is, kik elsősorban foglalkozunk hivatásszerűen a föld népének oktatásával és nevelésével.

Nevelői munkánkban elsőrangú feladataink egyike a testi nevelés, tanulóinknak az egészséges életmódra való nevelése. Ez felelősségteljes nevelői munka. A felelősséget át kell hogy érezzük teljes egészében, ha figyelembe vesszük azt a körülményt, hogy növendékeink a nemzetet fenntartó társadalmi osztályból, a társadalomnak legnagyobb létszámú rétegéből valók, a földművesek és földmunkások gyermekei. Továbbá vegyük számításba azt a tényt, hogy a társadalomnak épen ebben a rétegében igen rosszak az egészségügyi viszonyok és nagy a halálozási arányszám. Ez utóbbi visszavezethető a rossz lakásviszonyokra, ki nem elégítő táplálkozásra, az alkoholfogyasztás kétségbeejtően elterjedt voltára, a csecsemő-halálózásra és a népbetegségekre, melyeknek nagymérvű terjedése nagyrészt a nép tájékozatlanságából ered. Itt a legnagyobb baj, itt a legsürgősebb a segítség. Ennek a társadalmi rétegnek gyermekeit meg kell tanítanunk az egészséges életmódra.

Ezirányú nevelői munkánk fontosságát át kell hogy érezzük, ha tekintetbe vesszük azt, hogy növendékeink leendő élethivatása s az ezzel járó sokszor igen nehéz és fárasztó munka erős, egészséges testet, lelket és munkabíró szervezetet kíván. A mai küzdelmes élethez a megélhetés fáradtságos munkájához és gondjához mindenkinek egészséges, erős testre és lélekre van szüksége, de elsősorban a föld népének.

Tekintettel kell lennünk arra is, hogy növendék-seregünk iskolánkból kikerülve többé rendszeres oktatásban és nevelésben nem részesül. Azokkal az egészségre vonatkozó ismeretekkel indul az életbe, melyeket itt az iskolánkban elsajátított. Szakismereteiket még esetleg önképzéssel gyarapítani fogják a törekvőbbek, talán a többi is, mert ezt a haladó kor s a jobb megélhetés is megkívánják, de egészségét védő újabb ismeretekhez legtöbbször csak a saját, vagy hozzá közelálló egészségének elvesztése árán jut. Ez az ár nagy, sokszor igen nagy, mert egész életet követelhet s ezzel a család elveszitheti a kenyérkereső apát, dolgozkezü édesenyát, vagy a család reményét, fiatal életet, mely bimbóban pusztul el. Ezt az árat talán sokszor megválthatjuk azzal,

hogy növendékeinket ellátjuk mindazon ismeretekkel, amelyek az egészségük megóvását szolgálják.

Az egészséges életre nevelés feladata tehát igen felelősségteljes munka. Az egyéni keresztül kihat a családra és a nemzetre s nemzeti létünk jövője nagy mértékben függ attól, hogy nevelési munkánk keretén belül hogyan sikerült a nemzeti nevelés mellett a testi nevelés kérdését megoldani. A lelkiismeretes végzett munka meghozza e téren is a sikert, eredményeképpen évről-évre erős, munkabíró családot és hazát fenntartani tudó nemzedék fogja elhagyni iskolánkat.

Az egészséges életre való nevelés szempontjából mindenekelőtt igyekezzünk a földműves nép életkörülményeit megismerni különös tekintettel az egészségügyi viszonyokra. Ne hagyjuk figyelmen kívül azokat a hatásokat sem, melyeket a különleges helyi viszonyok teremtenek. Így pl. más a makói hagymakertész életmódja, mint a dunántúli földművesé. Ezeknek az ismerete nagyon fontos, mert egész oktatási és nevelési munkánk csak úgy lesz eredményes, ha mindent ezekkel a körülményekkel hozunk vonatkozásba.

Iskolánkat mindkét nembeli ifjúság látogatja. A testi nevelés célja mindkét helyen azonos, de maga a munka természetszerűen különböző. Itt e helyen közelebről leány-tanulóink egészséges életre való nevelésével foglalkozom. Ennek a nevelői feladatnak a fontossága a leányoknál talán fokozottabb, mert a nő a család őre s tőle függ nagyrészt az egész család egészségügye. Ő irányítja családjának a táplálkozását, ruházódását, tőle függ a gyermekek egészséges felnevelése, az ő munkája a betegek ápolása, egyszóval a család egészségvédelmének a letéteményese a nő, az anya. Erre a hivatásra készítik elő a testi neveléssel kapcsolatban leány-tanulóinkat s amennyiben ezt siker koronázza gyarapodni fog az egészséges családok száma, mely nemzeti létünk jövőjének legszilárdabb alapja.

Kimondottan a testi nevelés céljaira iskolánkban alig fél óra jut hetenként. Ez a tantervben mint egészségügyi óra szerepel. Ennek a félórának keretébe lehetetlen az egészséges nevelés nagy munkáját beszorítani. Ez az idő nagyon kevés, ezért fel kell használnunk a többi tárgyak tanításánál kínálkozó minden alkalmat a cél érdekében. Erre pedig bőven van lehetőség, különösen a háztartástan tanításánál, hol majdnem minden óra

anyaga szoros összefüggésben van az egészségügyi ismeretekkel. De a többi gazdasági és közismereti tárgy tanítása is rengeteg alkalmat nyújt arra, hogy a heti egészségügyi félórán kívül is jó munkát végezhessünk az egészséges életmód tudatossá tétele érdekében. A munka legnagyobb része tehát alkalomszerűen történik.

Az egészségügyi óra a három leányosztályban felöleli azokat az ismereteket, melyek egészségünk megóvását szolgálják és a csecsemőápolást. Ez utóbbi anyag az első és másodosztályos tankönyvben szerepel. Arra való tekintettel azonban, hogy ennek az anyagcsoportnak a tárgyalása érettebb gondolkodást és ezzel járó több komolyságot kíván, inkább az élethez közelebb álló harmadosztályos leányaink egészségügyi órájának anyaga lehetne. Nem lehet vitás, hogy a csecsemőápolás tanítása a gazdasági iskola leánynövendékeinél mily nagy fontossága. Mégis sokan érvelnek ellene. Az elhangzó érvek szerint ezt elméletben megtanítani és megtanulni úgysem lehet. Ez 100%-ig így is van. Mások szerint még a harmadosztályos leányok sem rendelkeznek az anyag tárgyalásához szükséges komolysággal. Ezekkel az érvekkel most állítsuk szembe a való helyzetet. A tavaszi munkák megindultával ugyyszólván naponként előfordul az az eset, hogy egyik vagy másik leánytanulónk azzal kéri mulasztásának igazolását, vagy tanítási napról való elengedését, hogy odahaza pár hónapos kistestvére kell vigyáznia, mert édesanyja már egész héten kinn van a hagymaföldön, vagy napszamba ment a mindennapira-valót megkeresni. Igen sok esetben a dolgozó édesanya helyett 14—15 éves serdülő leány gondozza, eteti, nevelgeti kistestvérét. Másokat leánynövendékeink közül a mai küzdelmes élet családjá köréből kenyérkereset útjára, szolgálatba szólit. Ezeknek nagy része kisgyermek mellé kerül és most már nem a kistestvére, hanem a munkaadójának a gyermeke van gondjaira bízva. Ezeknek a jobbérzésűeknek a részéről az anyag tárgyalásánál komolytalanságot soha nem fogunk tapasztalni, sőt hozzászólásaikat jól feltudjuk használni tanításunkban. Jórészt ők mondják el az óra anyagát s mi csak rámutatunk arra, hogy mi helyes és mi a helytelen. Megbeszéljük az egyes tájékozatlanságból eredő csecsemőápolással kapcsolatos rossz szokás káros voltát, amilyen pl. a mákkal való elaltatás, vagy pálinkás kenyér etetése és egyúttal nyújtjuk ezeknek leküzdéséhez szükséges ismereteket. Tanulóink az itt hallottakat már

most is hasznosíthatják, nemcsak a jövőben. Komolytalanok mindig akadnak, más tárgyak tanítási óráin is. Ezekre való hivatkozással nem szabad elhanyagolnunk a csecsemőápolás tanításának kérdését.

Másfelől igen fontosnak tartom, ha a csecsemőápolással kapcsolatban megismertetjük leánytanulóinkkal az anya és csecsemő, továbbá gyermekvédelmi intézményeket és ezeknek áldásos működését. E célból látogassuk meg harmadosztályos leányainkkal a helybeli Stefániát, ha van napköziotthon, azt is. Értessük és éreztessük meg, hogy ezek az intézmények az emberiség javát szolgálják és szeretettel várják a reászorulókat falaik közé. Sőt elmennek az otthonba is segítséget és tanácsot nyújtani. A tanácsadóban ne ellenséget lássanak, hanem megértéssel fogadják a jótanácsot, mely az anya és a parányi emberbimbó egészségét védi. Így nevelői munkánk közben bizonyos mértékben mi is hozzájárulunk a csecsemővédelem gondolatához és közvetve talán annak a számnak a csökkentéséhez is, mely elszomorítóan mutatja, hogy a magyar nemzet életfájáról évenként minden ezer bimbó közül 180-at hervaszt le a halál fagyos lehelete.

A másik két osztály anyagát azok az ismeretek alkotják, melyek egészségünk megővésére szolgálnak. Az egészségügyi ismeretek tanítása szükséges az egészséges életre való neveléshez, de nem elég. Szükséges, mert ezzel tehetjük tudatossá az egészséges életmódot, de nem elégedhetünk meg azzal, hogy tanulóink gépiesen elmondják az egészség szabályait, hanem ültessük át azokat az életbe, gyakoroltassuk míg szokássá, vérré válnak.

A tanterem és annak berendezése, az egész iskola és környéke az egészség követelményeinek megfelelő legyen és például szolgáljon az egészségügyi oktatásnál. A tágas, világos és szellős tanterem példája az egészséges lakószobának. Legalább itt láthatják a tanulók, hogy milyen az egészséges lakás, mert otthoni lakásviszonyaik az egészség szempontjából ugyis hihetetlenül rosszak. Amellett, hogy megtaníttuk azt, hogy milyen az egészség követelményeinek megfelelő lakás, ismertessük azokat a módokat is, melyekkel otthon egészségtelen lakószobájukat jobba, egészségesebbé tehetik, mint amilyen pl. a nedves lakás gyakori szellőztetése, a butoroknak a faltól távolabb helyezése, helyes fűtés és világítás. A tanterem berendezése is megfelelő legyen. Kényelmes padok

biztosítsák a tanulók helyes testtartását. Erre különben óráközben mindig ügyeljünk, különösen kézimunkaórán, írás közben és a gyakorlati munkák alkalmával. A tanuló így megszokja a helyes testtartást és minden munkájánál ügyelni fog rá, később már természetes lesz számára. Tanulóink abban a korban vannak, amikor a test fejlődése igen gyors ütemű, a hirtelen megnyult test hajlamos a görbe tartásra s ez könnyen állandósulhat és a test elferdülésére vezethet, ha nem ügyelünk.

Szoktassuk hozzá tanulóinkat, hogy a tanterem s így a lakás ablakai is arravalók, hogy rajtuk keresztül minél több világosság, napfény és levegő jöjjön a szobába. A jó levegő pedig egészségünk megővéséhez feltétlenül szükséges s a napfény a legolcsóbb fertőtlenítőszer. A tanterem mindig friss és tiszta levegőjéről a tízpercekben való szellőztetéssel gondoskodjunk. Jó időben nyitott ablak mellett, vagy ha erre hely kínálkozik a szabadban tanítsunk, ez utóbbi nálunk a gyakorlati munkákkal kapcsolatban így is történik. Így hozzászokik a tanuló, hogy a friss levegőtől nem félni, hanem azt még télen is szeretni kell és talán nem egyszer ő fogja szellőztetni, rossz levegőjű lakószobájuknak addig beszegezett, vagy betömött ablakát szellőztetésre megnyitni.

Figyeltesse meg tanulóinkkal, hogy az asztalok a tanteremben úgy vannak elhelyezve, hogy könyvükre, füzetükre, kézimunkájukra legjobban esik a fény. Leánytanulóinknak általános rossz szokása, hogy a pad alatt sötétben kézimunkáznak. Így különösen kézimunkaórán, de írás és olvasás alkalmával vagy a gyakorlati munkák végzésénél, pl. a konyhán, következetesen figyelmeztessük tanulóinkat arra, hogy szemünk egészsége úgy kívánja, hogy munkánk mindig teljes világosságban legyen. Ha ehhez szoktatjuk tanulóinkat talán már most és a jövőben lakása berendezésénél hasznosítani fogja ezt olyképen, hogy a maga varrógépjét, vagy a család tagjainak munkahelyét az ablakhoz közel, szobájának legvilágosabb helyére teszi. Ne engedjük meg, hogy túl erős, vagy gyenge fényben olvassanak, kézimunkázzanak tanulóink és figyelmeztessük őket arra, hogy munkájukhoz ne hajoljanak közel. A rosszul látókat ültessük közel a táblához és megkeresve az utat a szülőkhöz, figyelmeztessük őket szeretetteljesen a gyermek szemének gyöngeségére, mit legtöbb esetben a szülő észre sem vesz. Vegyük rá őket, hogy az orvos által elő-

írt szemüvegről gondoskodjanak gyermekeik számára. A szemüveggel rendelkező tanulóinkat s velük együtt a többit is győzzük meg arról, hogy a szemüveget nem szégyelni, hanem hordani kell.

Az egészséges élet feltételei között, mint legfontosabbról a tisztaságról beszélünk. Sajnos, igen gyakran tapasztalhatjuk azt, hogy tanulóinknak a tisztaságról alkotott fogalmai hiányosak. Az egészséges életre nevelés munkájában igen fontos a tisztaságra való törekvés nemcsak a testre, hanem kihat a lélekre és az erkölcsi életre is. Tantermünk, egész iskolánk és környéke, továbbá magunk és egész életmódunk példaképen álljon tanulóink előtt. A tisztaságra való nevelés eszköze — az értelmi felvilágosításon kívül, mellyel az egészségnek a tisztátalanságban rejlő veszedelmét is ismertetjük — a szoktatás. Szigorú következetességgel kívánjuk meg azt, hogy tanulóink mindig tisztára mosdottan és tiszta ruházatban jelenjenek meg. Ha nehezen megy is, de mégis szakítsunk időt az ellenőrzésre. Tartsunk tisztaságvizsgálatot az egész osztályra kiterjedően legalább két-három hetenként. A tisztaságára hanyag tanuló minden tanítási napon hívjuk ki asztalunkhoz, figyelmeztessük s ha kell szigorral szorítsuk a tisztaságra. Terjedjen ki figyelmünk ilyenkor a ruházat, cipő, test és a körmök tisztaságára, de ne hagyjuk el az alkalmoszerű figyelmeztetéseket sem. Szeretetteljes szavakkal győzzük meg leányainkat arról, hogy egy fiatal leány legszebb ékessége a tisztaság s a szappannal, friss vízzel tisztára mosott arc és gondozott, rendezen fésült haj szebb és egészségesebb, mint a kendőzött orca és divatosra bodorított, de élősdi-ekkel teli haj. Kívánjuk meg tanulóinktól, hogy a tanterem tisztaságára ügyeljenek. A szemettelővel hozassunk seprűt és takarítsuk fel a helyet. Szoktassuk hozzá tanulóinkat, hogy sáros cipővel nem szabad a tanterembe lépni és általában neveljük arra őket, hogy amint otthon a lakószobájuk tisztaságára vigyáznak, úgy a tantermére is, illetőleg amint óvjuk a tanterem tisztaságát, úgy kell a lakószobánkéét is. Neveljük arra a tanulóinkat, hogy amint testük és környezetükben, úgy a munkájukban is tiszták legyenek. Kézimunkaóra előtt, háztartási gyakorlatok, főzés előtt, közben és valamennyi gyakorlati munka után kívánjuk meg a kézmosást. E célból nagy szükség lenne minden tanteremben mosdóra. A főzőtanfolyamokon szoktassuk hozzá leánytanulóinkat, hogy az ételek elkészítésénél is nagy tisztaságot kíván egészségünk.

Neveljük a jövő gazdaasszonyait arra, hogy a magyar asszonyt házakörüli tisztaság is dicséri. Ebből a szempontból megkívánjuk tőlük, hogy az iskola környékének, udvarnak és kertnek tisztaságára nagy gonddal legyenek. Az eldobott papirost, szemetet szedessük össze azokkal, akik erre vonatkozó figyelmeztetésünket nem hallgatták meg. Az említetteken kívül még igen sok alkalom adódik a tisztaságra való nevelésre. Ne haladjunk el egyik mellett sem közömbösen, mindegyiket használjuk fel.

Amikor a tisztaságra való nevelésről beszélek, nem hagyhatom szó nélkül a szolgálatban levő tanulóink tisztaságának, illetőleg tisztátalanságának kérdését sem. Mert náluk a tisztaságvizsgálat alkalmával szerzett tapasztalataim szerint inkább ez utóbbiról lehet szó. Okát kutatva a legtöbb alkalommal arra a megállapításra jutottam, hogy munkaadók, kik sokszor igen nehéz és fárasztó, a fejlődő testet gyötrő munkát végeztetnek velük, nem adnak időt és lehetőséget arra, hogy magukat, és ruházatukat tisztán tarthassák. Ez szomorú tény, melyen valamiképpen segíteni kellene, de mód nem igen van rá, mert ez a munkaadók részéről lelki adottság, jóérzés kérdése.

Az egészséges élethez szükséges a helyes táplálkozás. Az erre való nevelés igen fontos munka ma, mikor a népelemezés kérdésével oly sokat foglalkoznak. A világ összes államai óriási erőfeszítéseket tesznek a népelemezés újjászervezésére. Serény munka folyik a magyar nép élemezésének megismerésére és megjavítására is. A magyar nép, közelebbről a földműves lakosság élemezési viszonyait iskolánkba járó gyermekein keresztül talán mi ismerhetjük legjobban. Nem egy esetben tapasztalhattuk ennek a néposztálynak helytelen, egészségügyi szempontból nem megfelelő táplálkozását. Ennek megjavítására iskolánk nagyon sokat tehet és tesz is. Főzőtanfolyamainkon megismertetjük, megszerettetjük és elkészítését megtanítjuk azoknak az egyszerű és ízletes, olcsó és tápláló ételeknek, mellyel táplálkozásukat változatosabbá tehetik. Ezekkel a főzőtanfolyamokkal kapcsolatos ebédeltetésen tanulóink legszegényebbjei jutnak hetenként néhányszor tápláló ételhez. Így iskolánk már régóta azt a munkát végzi, melyre a néhány éve megindult zöldkeresztes mozgalom irányul. A főzőtanfolyamon tanultakat tanulóink otthonukban hasznosítják és így kihat munkánk az egész földműves osztály élemezésének megjavítására. A táplálkozással kapcsolatban neveljük tanulóinkat mértékletességre és foglalkozunk az alkohollal az egészségre káros hatásával. Bár ez inkább a fiúkat érintő kérdés, mégis jelentősnek tartom a lányoknál is tárgyalását. Családja egészségét szíven viselő anya nem egy esetben visszatarthatja a pálinkásüveg után nyuló, vagy gyermekeinek szeszestalt nyújtó apa kezét.

Az egészséges élet egyik feltétele a helyes ruházódás. Ez a kérdés szorosan összefügg az anyagiakkal. Helyes ruházódásra való nevelés alkalmával értesítsük meg tanulóinkkal, hogy a ruha nem cifrázkodásra, hanem elsősorban a test védelmére való. Neveljük tanulóinkat alkalomszerű figyelmeztetéssel arra, hogy mindig az évszakhoz, időjáráshoz alkalmazkodják ruházatuk. Ne engedjük, hogy fűtött tanteremben éppen úgy öltözöttek legyenek, mint ahogy kint járnak. Értesítsük meg tanulóinkkal azt, hogy a ruha tisztaságát illetően az egészség szempontjából nem lehet különbség hétköznapi és ünneplő ruhájuk között.

Az egészséges élet feltételei között a munka és a pihenés ép oly nélkülözhetetlen, mint a levegő és a táplálkozás. Lássák be tanulóink azt, hogy az egészséges test arra való, hogy dolgozzék. A téllenség elgyengíti a mértékkel végzett munka növeli a test erőt, fokozza az életkedvet, a túlhajtott munka árt a szervezetnek. A gyakorlati munkát is ennek megfelelően végeztessük. Sajnos nem így járnak el a szülők, kik a fejlődésben levő gyenge gyermeket sokszor igen fárasztó munkával terhelik. Gyakran már 8—9 éves gyermeket, de iskolánkba járó gyermekeiket már rendszeresen a hagymaföldre viszik s ott napokon keresztül egyoldalú, fejlődésére, egészségére káros munkával gyötrődik a gyermeki test. Oda kellene hatnunk, hogy a szülők belássák, hogy ezzel mily nagyot vétenek gyermekeik egészségére ellen, mert nemcsak a fejlődés természetes menetét gátolja az erőt meghaladó munka, hanem a fiatalos szervezetben olyan elváltozásokat okozhat, melyeknek terhe végigkísér az egész életen. Neveljük arra tanulóinkat, hogy a munkában kifáradt testnek pihenést csak a kellő ideig tartó alvás nyújt. Óvjuk és tartsuk vissza lehetőség szerint tanulóinkat a fejlődő testük egészségére káros éjszakázástól és egyéb ártalmas szórakozásoktól.

Mint már fentebb említettem, a nő a család egészségének az őre, így reá hárul a betegápolás sok gondot és körültekintést kívánó munkája is. Neveljük erre a hivatásra is leányainkat. Ha oktatásunk alkalmával átérzik, hogy az egészség a legnagyobb kincsünk, akkor megértik, hogy azt nem bízhatjuk másra, csak mesterére, az orvosra. Neveljük arra tanulóinkat — mert ezt a legtöbb esetben elmulasztja, nem teszi meg ez a néposztály — hogy a beteghez orvost kell hívni. A betegek ápolásáról beszélve mutassunk rá a nép tudatlanságából eredő azokra a rossz szokásokra, melyek betegek ápolásával kapcsolatosak. Értessük meg tanulóinkkal azt, hogy betegeink ápolásánál nem elég csak az orvos utasításait hiven követni, hanem a gyógyulás szempontjából igen fontos a beteggel való szeretetteljes bánásmód. A beteg lelke érzékenyebb, több gyöngédséget és megértést kíván. Amint a betegség, úgy a test egészsége is kihat a lélekre és annak fokozza a tevékenységét. Egészséges embernek egész más a munka- és életkedve, egész fel-

fogása és világszemlélete.

A betegápolással kapcsolatban ismertessük az egészségvédelmi intézményeket, a különböző egészségvédő rendelkezéseket, különös tekintettel azokra, melyek a gazdálkodó nép egészségét védik. Lássák be tanulóink, hogy ezeknek megtartása egyéni és közös érdek. A közérdekű intézkedések egyike elküldi a mi iskolánkba is a hatósági orvost. Igen üdvös lenne, ha a szem-vizsgálaton kívül egész testre, az összes szervekre kiterjedő orvosi vizsgálatban részesülhetnének tanulóink. Ezzel igen sok betegség kifejlődését lehetne megakadályozni és sok, még csirájában lévő bajt elfojtani.

Igen jó hatású lenne a testi nevelés szempontjából a testgyakorlási óra. Erre azonban már nem jut idő iskolánkban. Ha nincs is rendszerezett óra, alkalomszerűen végeztessünk tanulóinkkal testező gyakorlatokat, így a hosszabb ideig tartó írás, vagy kézimunka-óra után. A házimunka, melyben leánytanulóink otthon résztvesznek, sokszor önállóan végeznek, ugyan önmagában is számtalan egészségügyi mozgási lehetőséget nyújt és változatos testgyakorlást jelent, de hiányzik belőle a tornában levő nevelő erő, mely testen kívül a lelkiekre is nagy mértékben kihat.

Az egészséges életre nevelésnél igen jó segéd-eszközök az egészségügyi szemléltetőképek. Jó lenne, ha minél nagyobb számmal szerepelnének a tanterem falán levő szemléltető képek között.

Tanítunk az elsősegélynyújtásról és ezzel kapcsolatban hiányát érezzük egy mentőszekrénynek. Ezen szemléltethetnénk, hogy melyek azok a legegyszerűbb védő és gyógyító szerek, melyeknek egy házból sem szabadna hiányozni, mert sokszor egész életet menthetnek meg. Másrészt a gyakorlati munkák, meg a tízperces játék alkalmával is sokszor történhet tanulóinkkal kisebb-nagyobb baleset. Ilyenkor és tekintettel arra, hogy iskoláink a község középpontjától és így gyakran a legközelebbi orvostól is távol vannak, nagy szükségünk lehet egy mentő felszerelésre. Ezt a hiányt pótolni kellene.

Nagyjában összefoglalva az említett módok és eszközök állanak rendelkezésünkre az egészséges életmódra való nevelésnél. Ezeknek felhasználása és kihasználása a nevelő rátermettségétől függ. Végezzük nevelői munkánknak ezt a részét is ép oly lelkiismeretesen, mint a többi. Leánytanulóinkat jó magyar háziasszonyokká, gazdaasszonyokká neveljük, de egész nevelési munkánk alatt úgy tekintünk rájuk, mint a jövő magyar anyáira, akiknek hivatásuk lesz életet adni jövőendő egészséges nemzedéknek. Ne felejtsük egy pillanatra sem, hogy hazánknak sok ép, erőteljes testű és lelkű emberre van szüksége. Csak ilyenek tehetik nagyvát!

Egészséges, munkabíró és az „ép testben ép lélek” alapján álló magyarság mindenkor meg fogja állni helyét a történelem nemzeti létünket fenyegető viharjával szemben. **Szigeti Mária**

— Felkéri a szerkesztőség az iskolák igazgatóit, hogy a rangsor összeállítására céljaira néhány napon belül pontosan közöljék az iskolánál működő tanerők 1. szolgálatba lépésük idejét (év, hó, nap), 2. óraadói megbízásuk idejét (év, hó, nap), 3. helyettesi kinevezésük idejét (év, hó, nap), 4. rendesi kinevezésük idejét (év, hó, nap), 5. igazgatói megbízásuk idejét (év, hó, nap), 6. igazgatói kinevezésük idejét (év, hó, nap), 7. a legutolsó előlépés idejét (év, hó, nap). Ugyanezek példával illusztrálva helyet foglalnak a kérdőívben, de alig egy-két iskola adatai használhatóak fel. Ezenkívül pótlólag kérjük: 1. az iskola tanügyi leltári értékét, 2. gazdasági leltári értékét, 3. legmagasabb tisztajövedelmét, 4. legalacsonyabb tisztajövedelmét, 5. 10 évi átlag-tisztajövedelmét, 6. van-e telefonja? 7. Van-e vetítőgépe? — Ha valamelyik iskolához a kérdőív nem érkezett volna meg, azt közölje, hogy pótlólag megküldhessük. (Szerk)

— **Kedves Barátaim!** 25 évvel ezelőtt, tele lelkesedéssel indultunk ki az életbe Komáromból, hogy nagy és magasztos életcélunkat betöltsessük. Mindnyájan végigküzdöttük a világháborút és megfogyatkozva kezdhettük meg élethivatásunkat. 25 év küzdelmes évei után hivlak Titeket, hogy azt a barátságot, szeretetet és testvéri együttérzést, mely mindnyájunkban él egymás iránt, még jobban megpecsételjük és erősítsük a haza és iskolánk érdekében. Még nem tudunk megjelenni a régi iskola falai között, de hittel és reménységgel gondolunk arra, hogy lesz még feltámadás, deres fejjel elmegyünk még oda, ahonnan annyi reménységgel távoztunk 25 évvel ezelőtt. Hetesi István, Mlinárik György, Szabados József és Sztói István testvéreink az életükkel róták le a haza iránti szeretetüket és már nem jöhetnek el hozzánk, de hívunk azért Titeket is, jertek, legyetek velünk úgy mint régen és tudom, hogy mindnyájunk szívében ezen találkoznátok ott lesztok. 1938. augusztus hó 6.-ára jöjjetek Derecskére, testvéri szeretettel várlak Benneteket a jobb jövő reményében **Czakó József**.

Baross László Nagy veszteség érte hazánk gazdatársadalmát a magyar buza halhatatlan nemesítőjének a bánkúti hercegi uradalom nagynevű jószágigazgatójának elhalálozásával. Az Európa-szerte ismert és elismert növénynemesítő iskoláinknak is őszinte jóbarátja volt. Pünkösöd napján temették József kir. herceg és szárnysegédje jelenlétével. Az OMGE részéről Purgly Emil volt földm. miniszter mondott nagyhatású gyászbeszédet, ott volt a széles község birtokos osztálya mellett a

kisgazdatársadalom hatalmas tömege, hogy búcsút vegyen a nagy halottól, akivel ismét egy pótolhatatlan magyar érték szállott a sirba akkor, amikor tehetségére, szorgalmára és akaraterejére még igen nagy szükségünk lett volna. A B. növények vetésénél, ápolásánál, betakarításánál hálával, szeretettel gondoljunk azoknak szívós kitartásu, érdemdús megteremtőjére és kérjük áldást poraira.

— **Háztartási tanfolyamot** zárt a kiskunfélegyházi gazdasági népiskola miniszteri biztosának jelenlétében. A III. leányosztály 12 növendéke kapott e tanfolyamon olyan utravalót, melyet az életben értékesíthet a takarékos, izletes és magyaros főzés terén. A tanfolyam alatt látogatta meg az iskolát a kecskeméti tankerület vezető főtanácsostanfelügyelője, aki minden áldozatot megérdemlőnek minősítette az iskola ily irányu munkásságát. Ugyancsak meglátogatta az iskolát Dezső Lipót, a Budapestvidéki Kir. Főigazgatóság helyettes főigazgatója, aki úgy a tanügyi, mint a gazdasági részt aprólékos figyelemben részesítette.

— **A lovak helyes felnevelése.** Irta Thiringer Vilmos m. kir. gazdasági főintéző. AZ OMGE lötenyésztési bizottságának kiadása. 16 oldal. Ára portóköltséggel 50 fill. Beszerezhető az OMGE titkári hivatalnál (Budapest, IX. Köztelekutcá 8.) és a Pátria Irodalmi és Nyomdai Vállalatnál (Budapest, IX. Üllői-ut 25.) Az egy iv terjedelmű munka nagy alaposággal foglalkozik azokkal a legfontosabb lötenyésztési ismeretekkel, amit a jó lovat felnevelni kívánó gazdának elsősorban tudnia kell. A kancák ivarérese megindulásának felismeréséből, hasznos tanácsokat nyújt az ellés elősegítésében, a vemhes kanca tartásához, takarmányozásához. A továbbiakban a csikós kanca helyes tartására, a fiatal csikók takarmányozására és kívánatos kezelésére hívja fel a figyelmet. Egyik legfontosabb fejezete a tanulmányának a fiatal, éves, majd kétéves csikók nevelésével foglalkozó rész, amely téren kisgazdáink a legtöbb hibát követik el. Az OMGE a füzet kiadásával elsősorban kistenyésztőink ismereteinek fejlesztését kívánta szolgálni, amellet azonban a tanulmány oly sok hasznos, minden lötenyésztőt érdeklő értékes utmutatást nyújt, hogy azt minden lovattartó gazda eredményesen forgathatja.

— **A „Verband der Ungarnfreunde“ diáknyaraltatási mozgalma.** A Verband der Ungarnfreunde, Wien, az 1938. év nyarán megismétli Magyarországon és Ausztriában egyaránt közismert és eddig minden esztendőben kitűnően sikerült osztrák diáknyaraltatási mozgalmát, amely abból áll, hogy a nyári vakációra mindkét nemből

osztrák diákokat utal be a vendéglátó magyar családokhoz abból a célból, hogy az osztrák diákok magyar pajtásaikat a német nyelvre megtanítsák és a két nemzet ifjúságának összebarátkozását ezen a módon is ápolják. A Verband der Ungarnfreunde e téren elért, közmegelegedést és elismerést aratott tevékenysége nemcsak osztrák érdekeket szolgál, hanem elsősorban tekintettel van a magyarság és a magyar vendéglátó közönség követelményeire és a legnagyobb súlyt helyezi ezek helyes kielégítésére. A mozgalom iránt érdeklődő igen tisztelt olvasóink forduljanak közvetlenül a Verband der Ungarnfreunde-hez Wien I. Schellinggasse 6, ahol minden felvilágosítást megadnak és a szükséges nyomtatványokat megküldik.

— **Farkas Zoltán tanulmánya** nyitja meg a BUVÁR júniusi számát: éles, mélyreható szeme megkeresi a technika fejlődése és az erkölcsi kultúra elhanyagolása közt tátongó mély szakadék fölött átvezető hidat. Mély megdöbbenéssel olvassa az ember utána Suhay Imre altábornagynak, az ismert katonairónak a cikkét, amelyben rámutat, hogy milyen eszközök szükségesek ahhoz, hogy egy nagy várost a modern támadó repülőgépek ellen meg lehessen védeni. Gunda Béla tartalmas kultúrtörténeti összefoglalása a világ legrégebb ekemaradványaira emlékeztet. A tanulmányok és cikkek gazdag képanyagát különös érdekességgel emeli Prém Lóránd fényképbeszámolója a Dolomitokról.

— **Hogyan permetezzünk esős időben?** Erről ír a Növényvédelem és Kertészet most megjelent legújabb száma. Cikkét közöl még az idei várható nagy peronosporajárványról, a permetező és porozógépek karbantartásáról, a különböző levéltetvek irtásáról, az őszibarackfa permetezéséről, a kaliforniai paizstetű első nemzedékéről, a virágpálánta késői ültetéséről stb. A dusan illusztrált, színes gyümölcsképet is közlő két szaklapból a Növényvédelem kiadóhivatala (Budapest, V., Vécsey-u. 4.) e lapra hivatkozással díjtalanul küld mutatványszámot.

— **Dr. Ringbauer Károly tanügyi tanácsos, kir. tanfelügyelő és vitéz Jánossy Gyula polgármester** elismeréssel szemlélte a gazdasági népiskola évváró vizsgáját. Könnyezve búcsúztak oktatóiktól az iskola távozó növendékei. Békéscsaba sok nagyértékű iskolája között szerényen húzódik meg a város szélén a gazdasági népiskola, amely minden szerénysége mellett is, vitéz Bocskóy András igazgatása és kiváló tantestületének nemes igyekezte révén, egyre több érdeklődőt vonz magához a szorgalmas munkában eltöltött tanév befejeztékor. Ez a virágoskertes, napsugaras iskola azokat a lányokat és fiúkat foglalkoztatja, illetve tanítja, akik itt nőnek ki az iskolaköteles sorból s nem kívánnak tovább tanulni. A legnehezebb feladatot oldja meg tehát ez az iskola, amikor gya-

korlati értékű tudással s a minden irányú hazafias kötelességteljesítésre való készséggel szereli fel az életbe kilépő ifjakat. Az idei évváró vizsgák június 1. és 2.-án zajlottak le s azokon ötszázánál több növendék tett tanúbizonyságot az iskola elmúlt tanévi munkájának kiváló eredményéről. A vizsgákon megjelent Szép László gazdasági iskolai igazgató, miniszteri biztos, Ringbauer Károly m. kir. tanügyi tanácsos, kir. tanfelügyelő. v. Jánossy Gyula polgármester, dr. Medovarszky Mátvás városi főjegyző, dr. Korniss Géza városi tanácsnok, Münsztermann Ernő c. tanfelügyelő, igazgató, Karsai István a békéscsabai ág. h. ev. elemi iskola igazgatója, a Békésvármegyei Általános Tanítóegyesület elnöke, továbbá az iskolaszék és a különböző tantestületek tagjai közül többen. A megjelentek valamennyien a legőszintébb elismerésüket fejezték ki vitéz Bocskóy András igazgatónak, aki közismert rátermettséggel, nagy szaktudással és kiváló pedagógiai érzékkel tölti be hivatását az iskola élén. Továbbá ugyanilyen elismerésben részesítették az iskola tantestületének minden egyes tagját is, akik szintén teljes odaadással végzik ebben az iskolában a magyar nevelő értékes munkáját. A vizsgákkal egyidejűleg zárult az iskola hathetes háztartási tanfolyama, amelynek nagyszerű ebédjén vitéz Jánossy Gyula és dr. Ringbauer Károly fejezte ki elismerését a tanfolyam vezetőinek. Az idén is sok látogatója van az iskola kézimunkakiállításának, mely színpompás gyűjteményét tartalmazza a lányok szebbnél-szebb praktikus kézimunkakészítményeinek és a fiúk háziipari munkáinak. A háziipari oktatás azt a célt szolgálja, hogy az iskolából kikerült ifjak, különösen a gazdaságokban, a téli időt hasznos munkával tölthessék. A lányok a fehérmű és felsőruha varrást, szőnyegszövést, valamint főleg a magyar népies kézimunkát tanulják s végzik eredményesen, úgyhogy az iskolából kikerülő lányok a tudásuk révén sokkal könnyebben tudnak elhelyezkedni szövőgyárakban és varrodákban. Itt kell megemlékeznünk az iskola mintaszéren irányított és gondozott kertgazdaságáról, amelyben a gyümölcs-, virág- és konyhakertészet, valamint a magtermesztés mindenféle munkálatait sajátítják el a növendékek. Békéscsaba mezőgazdasági fejlődése szempontjából különösen fontos az iskolának ilyen irányú tevékenysége, amit teljes egészében csak abban az esetben érhetne el, ha a város a szerződésileg vállalt gazdasági területtel kiegészíti az iskola területét. Általában azzal a tudattal távoztak az érdeklődők az iskola évváró vizsgáiról, hogy az a nevelői munka, amely itt folyik, pótolhatatlan értéket jelent s mindenki együttértett azokkal a távozó növendékekkel, akik a vizsga után könnyes szemekkel búcsúztak el szeretett oktatóiktól. („Körösvidék” nyomán.)

Vesszősi József nyomdai műintézet

Kiskunfélegyháza, 1938—19620.